

EU:n Missio-ohjelmat Uudenmaan maakuntaohjelman toteuttamisen kannalta

Maakunnan yhteistyöryhmä 20.01.2022 § 8
8/00.04.04/2022

Selostus

EU:n missiot ovat uusi kunnianhimoinen instrumentti suurten globaalien haasteiden ratkaisemiseksi. Jo vuosia kestäneen valmistelun perusteella on tarkoitus panna täytäntöön monitasoista toimintaa, jossa hyödynnetään olemassa olevia ja uusia EU:n ohjelmia sekä ennen kaikkea alue- ja paikallistason aktiviteetteja. Komissio on varautunut rahoittamaan missioiden käynnistämistä enintään 1,9 miljardilla eurolla vuoteen 2023 saakka Horisontti Eurooppa -puiteohjelmasta. Alueet ja kaupungit ovat missioiden tavoitteiden saavuttamisen kannalta ratkaisevassa asemassa. Näitä, etenkin nyt toiminnan käynnistymisvaiheessa, edustaa EU:n alueiden komitea (AK), joka on 329-jäseninen kaikkien jäsenmaiden alueita edustava virallinen hallintoelin EU:n päätöksenteossa. Tarkemmin myös suomeksi <https://cor.europa.eu/en>

Miksi missiot ja miten niitä toteutetaan?

EU:n lähestymistapa on selkeä: Ilmasto- ja terveystriiseissä kaikkien yhteiskunnallisten toimijoiden on yhdistettävä voimansa uusilla ja innovatiivisilla tavoilla. Nykykäytäntöjen jatkuminen sellaisenaan ei ole vaihtoehto. Tämä antaa ainutlaatuisen sysäyksen uudelle tutkimus- ja innovaatiopolitiikalle.

Kaikkien missioiden toteuttamissuunnitelmat ja Foresight-ennakointiraportit julkaistiin syksyllä 2021. Kesäkuussa 2021 julkaistu Horisontti Eurooppa -puiteohjelman työohjelma 2021–2022 sisältää joukon toimia ja hankkeita missioiden toteuttamiseksi.

EU:n missioissa asetetaan rohkeita, selkeitä ja mitattavissa olevia tavoitteita ja määritellään tarkka aikataulu, jotta ne tuottaisivat konkreettisia tuloksia kaikille eurooppalaisille. Tarkoituksena on saada mukaan julkisia ja yksityisiä toimijoita, kuten EU:n jäsenvaltioita, kuntia ja alueita, tutkimuslaitoksia, yrittäjiä ja sijoittajia, jotta saadaan aikaan todellisia ja pysyviä vaikutuksia tavoitteiden saavuttamiseksi. Missioiden ratkaiseva osatekijä on kansalaisten osallistaminen ja osallistuminen, jotta voidaan edistää uusien ratkaisujen ja lähestymistapojen käyttöönottoa yhteiskunnassa.

Komission missio-kommunika ke löytyy verkosta myös suomeksi: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:52021DC0609&from=EN>

Missioiden varsinainen toiminta käynnistyy vuonna 2022. Haku aika demonstraatiokaupungiksi ns. kaupunkimissioon on auki ja jatkuu tammikuun loppuun. Muiden missioiden vastaavat hakuajat ovat keväällä/kesällä 2022 ja ne tarkentuvat lähiaikoina.

Mitä ovat missioiden aihepiirit?

EU:n missioiden avulla vastataan vuoteen 2030 mennessä viiteen keskeiseen yhteiskunnalliseen haasteeseen. Kunkin mission toteuttamiseen on varattu yksi miljardi euroa EU:n budjetissa. Näiden miljardien lisäksi huomattavasti enemmän rahoitusta tulee EU:n muista ohjelmista sekä kansallisista julkisista ja yksityisistä rahoituslähteistä. Viisi missiota ovat seuraavat:

1. [Ilmastonmuutokseen sopeutuminen](#): tuetaan vähintään 150:tä Euroopan aluetta ja yhteisöä, jotta niistä tulisi ilmastonmuutoksen kestäviä vuoteen 2030 mennessä.
2. [Syöpä](#): parannetaan vuoteen 2030 mennessä yli kolmen miljoonan ihmisen elämää ehkäisemällä ja hoitamalla syöpäsairauksia, pidentämällä

syöpäpotilaiden elämää ja kohentamalla potilaiden ja heidän perheidensä elämänlaatua.

3. [Valtamerien ja vesistöjen ennallistaminen](#) vuoteen 2030 mennessä: valtameriä, kaikkia vesistöjä ja vettä käsitellään uuden systeemisen lähestymistavan mukaisesti yhtenä kokonaisuutena, ja tällä on keskeinen merkitys ilmastoneutraaliuden saavuttamisessa ja luonnon ennallistamisessa.
4. [Ilmastoneutraalien ja älykkäiden kaupunkien luominen](#) vuoteen 2030 mennessä: Kaupungit tuottavat yli 70 prosenttia maailman hiilidioksidipäästöistä, ja siksi niillä on keskeinen rooli ilmastoneutraaliuden saavuttamisessa vuoteen 2050 mennessä. Vähintään 100:aa kaupunkia tuetaan ilmastokaupunkisopimusten avulla, kun ne pyrkivät saavuttamaan ilmastoneutraaliuden vuoteen 2030 mennessä sekä kehittämään urauurtavia ilmastoon liittyviä ja digitaalisia innovaatioita, ratkaisuja ja esittelyhankkeita, joiden pohjalta kaikki muut kaupungit voivat seurata niiden esimerkkiä vuoteen 2050 mennessä.
5. [Euroopan maaperäsopimus](#): Luodaan 100 koealuetta (Living Labs) ja kärkihanketta (Lighthouse) johtamaan maaperän tervehdyttämistä vuoteen 2030 mennessä. Elämä maapallolla on riippuvaista terveestä maaperästä, mutta maaperän terveys on uhattuna, minkä vuoksi olemme entistä alttiimpia puutteelliselle ruokaturvalle ja äärimmäisille sääilmiöille. Mission avulla edistetään niiden vihreän kehityksen ohjelman tavoitteiden saavuttamista, jotka liittyvät kestäväan maatalouteen, ilmastokestävyyteen, biologiseen monimuotoisuuteen ja saasteettomuuteen.

Alueiden ja kaupunkien keskeinen rooli

Komissaari Mariya Gabrielin ja EU:n alueiden komitean marraskuussa 2020 allekirjoittamassa yhteisessä toimintasuunnitelmassa otetaan huomioon alue- ja paikallistason panos EU:n missioiden toteuttamiseen. Missioiden kunnianhimoiset tavoitteet voidaan saavuttaa vain kuntien ja alueiden kanssa tehtävällä aktiivisella käytännön elämän yhteistyöllä. AK:n täysistunto on hyväksynyt strategisia toimintalinjoja,

- joissa korostetaan, että EU:n missiot edellyttävät toimivaa monitasoista hallintojärjestelmää, paikallisista tarpeista lähteviä alueellisia innovaatioekosysteemejä ja älykkään erikoistumisen strategioita (S3/S4),
- jotka auttavat saamaan mahdollisimman monet kunnat ja alueet mukaan,
- joissa ehdotetaan seuraavaa kolmivaiheista lähestymistapaa ilmastoon liittyviin missioihin: 1) luodaan avoin vuorovaikutteinen prosessi, jotta alueet ja kunnat saadaan sitoutumaan ja osallistumaan missioihin, 2) pyritään saamaan edelläkävijäyhteisöt mukaan testaamaan innovatiivisia ratkaisuja käytännön elämässä missioiden yhteydessä, ja 3) sovitaan demonstroiijayhteisöjen kanssa siitä, että ne osallistuvat innovatiivisten ratkaisujen laajamittaiseen käyttöönottoon ja parhaiden ratkaisujen laajentamiseen Euroopan laajuiseen käyttöön.
- jotka auttavat muokkaamaan tavoitteiden pohjalta konkreettisia alhaalta ylöspäin suuntautuvia toimenpiteitä,
- jotka auttavat luomaan kumppanuussopimuksia EU:n ja toimia esittelevien kuntien ja alueiden välillä,
- joissa kytketään pilotointivaiheeseen v. 2022 tulevat alueelliset ERA-keskukset ja missiot toisiinsa, jotta voidaan antaa aktiivinen paikallinen panos missioiden tutkimus- ja innovaatiotulosten kokeiluun, nopeaan prototyyppivalmistukseen, testaamiseen, demonstroiintiin ja laajempaan käyttöönottoon kunnissa ja alueilla,
- joiden puitteissa AK kehittää ja järjestää yhteistyössä Yhteisen tutkimuskeskuksen (JRC) kanssa tutkimus- ja oppimistoimia teemalla ”Tiede kohtaa alueet” tarkoituksena tukea EU:n missiotoimintaa

edistämällä eri puolilla Eurooppaa toteutettavien missioiden vaikutuksia ja tuloksia.

Uudenmaan liiton intressi

Uusi maakuntaohjelma asettaa kunnianhimoiset tavoitteet maakuntamme kehitykselle. Tavoitteiden saavuttaminen edellyttää uusia toimia, sillä tähänastisilla tavanomaisilla toimilla niitä ei saavuteta. EU:n missiotoiminta kohdistuu suoraan Uudenmaan maakuntaohjelman tavoitteisiin: Hiilineutraalius 2030 sekä T&K-tason nostaminen yli 5 prosenttiin bruttokansantuotteesta.

Missioista hiilineutraalit kaupungit 2030, ilmastomuutokseen sopeutuminen, valtameret ja vesistöt sekä maaperä ovat kaikki maakuntaohjelman keskeisiä intressialueita. Lisäksi syöpä-missiota koskien paljon kansainvälisesti eturivin toimintaa on HUS:n ja yliopistojen lisäksi organisoitu Helsinki Institute of Life Science ja Helsinki Health Capital verkostoissa. Uudenmaan liiton tavoite olla EU:n innovatiivisin alue (2021 toiseksi innovatiivisin) kytkeytyy tiiviisti missiotoimintaan. Samoin tavoitteeksi asetettu mukaanpääsy EU:n ERA Hubs -pilotialueeksi (haku auki 19.1.-20.4.2022) kytkeytyy kiinteästi niin missioihin kuin Uudenmaan T&K-tavoitteeseen.

Maakuntaohjelman toteuttaminen sekä EU-toiminnot ovat merkittävä osa MYR:n tehtäviä. Lisäksi kaikki missiotoiminta korostaa alueen TKI-toimijoiden ja kaikkien sidosryhmien aktiivista roolia.

MYR-kokouksen esityslistan oheismateriaalina on Markkulan valmisteleva englanninkielinen lausuntoluonnos, joka on 13.1.2022 toimitettu käännettäväksi kaikille EU-kielille. Tämän lausunnon käsittely on SEDEC-valiokunnassa 15.2.2022 (pj Anne Karjalainen) ja täysistuntokäsittely on 27.4.2022. Vaikuttamisessa olennaista on koko prosessi, joka on jo mm. sisältänyt bilateraaliset neuvottelut kaikkien viiden mission Mission Managerien kanssa ja vastaavia on vielä useita. Lisäksi useita konferenssiintymisiä siitä, miten missiot kannattaa toteuttaa, on jo ollut tai on tulossa. Seuraava merkittävä tapahtuma on 3.2.2022 Ranskan pj-kauden vetämä kaikkien jäsenmaiden neuvottelutilaisuus, jossa Markkulalla on 30 min esitys ja sitä täydentävät keskustelut.

MYR:n kokouksessa puheenjohtaja Markku Markkula esittelee asiaa. Hän toimii EU:n alueiden komitean raporttoijana koskien kaikkien viiden mission toimintaa. Käytännössä hänen roolinsa on toimia EU:n kaikkia alueita ja kaupunkeja edustavana pääneuvottelijana EU:n komission missiotoiminnan käynnistämässä.

Lisätiedot:

Markku Markkula

Päätösehdotus:

Merkitään tiedoksi.

Päätös:

Maakunnan yhteistyöryhmä merkitsi asian tiedoksi.